

## Debatt om kristendom

De redogörelser för svenska folkets kyrksamhet och tro som Dagens Nyheter publicerat har väckt en debatt som bidrar till förståendet av det religiösa läget i vårt land. I regel har själva uppgifterna i dessa redogörelser godtagits, även om tendenser inte saknas att på en gång bestrida uppgifternas riktighet och, i den mån det finnes möjlighet, använda dem som argument för en positiv värdering av kristendomens läge. Det är främst tolkningen och uppskattningen av redovisade fakta och opinioner som debatten gällt. Vi skall för dagen stanna vid några i måndagens television framförda synpunkter samt vid ledande artiklar i Svenska Dagbladet och Morgon-Bladet. Från början bör understrykas att skillnaderna i de båda nämnda tidningarnas sätt att ta upp frågan är mycket stor: Svenska Dagbladet vänder sig mot uttalanden som vi aldrig gjort och förvränger satsen i stället för att citera dem, medan Morgon-Bladet ger en korrekt framställning och främst hävdar — vad som också vi understrukt — att man med undersökningar av denna art inte kan nå en klar och fullständig bild av situationen. Det är riktigt och värt att ofta betonas. Särskilgen finns en vag allmänreligiositet — och en respekt eller sympati för religionen — som inte tillräckligt kommer fram i svar och procentberäkningar. Men lika säkert finns det också ett tanklöst och till intet förbindande ja-sägande när det gäller en tro som en gång inlärts men sedan sällan eller aldrig reflekterats.

Siffrorna för kyrksamhet är inte så dåliga från kristen synpunkt, har det sagts. 2,9 procent av folket går dock i genomsnitt i högmässa varje söndag, och härtill kommer att folk går i söndagsskolor, besöker frikyrkliga kapell och lyssnar i radio. Naturligtvis kan man resonera så: det finns ingen godtagan norm för vad som skall anses vara gott eller dåligt kyrkobesökande. Vid en viss grad av anspråkslöshet är det naturligt att kyrkans män finner besöksfrekvensen överraskande hög och gläder sig åt den. Men ett par kommentarer är här ofrånkomliga.

De nu publicerade uppgifterna har lämnats av Svenska kyrkans diakonistyrelse och grundar sig på prästernas egna meddelanden. — Därför finns ingen anledning att bestrida deras korrekthet. Men då Dagens Nyheter vid tidigare tillfällen — 1928 och 1949 — gjort ingående undersökningar om kyrksamheten och därvid kommit till högre siffror än de nu föreliggande har man från reli-

giöst håll, eller från håll som tar religionsförsvaret på entreprenad, påstått att dessa siffror varit orimligt låga, att en så svag kyrksamhet inte är tänkbar, ja, rent av att vi systematiskt sökt få låga siffror genom att observera föga kyrksamma områden. Denna skillnad i reaktionerna är onekligen oroadande. Det överstiger vår förmåga att inte misstänka att den beror på önskan att se kyrkans ställning så vackert som möjligt.

Hur begränsad kyrksamheten är kan åskådliggöras med ett par exempel. Högmässan besöks av låt oss säga 5 procent av dem som prenumererar på eller köper en daglig tidning — läsare av dagliga tidningar är naturligtvis så gott som hela befolkningen; enbart Dagens Nyheter köps varje söndag av mer än dubbelt så många som antalet högmässobesökare. I fråga om biografier, sport och annan fritidssysselsättning och underhållning kan liknande jämförelser göras. Samtidigt kan noteras att nästan alla svenskar tillhör statskyrkan, att 3 000 i denna kyrka anställda präster har som huvudsaklig uppgift att hålla gudstjänster, att så gott som alla svenska barn genom skolan uppfostras i den kristna tron.

Pastor Gunnar Helanders inlägg i går tar upp en helt annan tankegång. Man kan väl ha en statskyrka, säger han, likaväl som man har statliga bibliotek, om folk så önskar, även om endast få begagnar kyrkans eller bibliotekens möjligheter. Naturligtvis: ingen tänker sig att avskaffa statskyrkan mot svenska folkets vilja. Detta hindrar oss inte att arbeta för statskyrkans avskaffande, och vi får ett ytterligare motiv för denna verksamhet då vi finner att statskyrkans gudstjänster är så litet besökta — liksom vi är tveksamma mot upprättande av bibliotek med ytterst låg besöksfrekvens. Pastor Helander skriver också: "Det behöver inte innebära något ohederligt att folkbildare och präster använder möjligheter givna på det sättet för att sprida kunskap om vad de anser riktigt i hopp om att med tiden nå flera." Alldeles riktigt: ingen — i varje fall inte Dagens Nyheter — har heller talat om ohederlighet i detta sammanhang.

Emellertid är själva trosfrågan av större intresse. Sifo (Svenska institutet för opinionsundersökningar) avskiljer såsom "konsekvent positivt religiösa" de som tror på en Gud som ingriper i världen och i deras eget liv, som ber till Gud och som tror på en himmel efter döden. Gruppen blir

25 procent. Nu förhåller det sig så att undersökningen inte skiljer på en personlig Gud och Gud som beteckning för en opersonlig kraft; i England har det visat sig att endast drygt hälften av de Gudstroende avser en personlig Gud. Likväl anser vi att Sifos resultat är rättvisande, särskilt med tanke på att de som regelbundet säger sig be till Gud är inte mindre än 34 procent; det vore till och med enligt vår uppfattning rimligt att uppskatta de "konsekvent positivt religiösa" till en tredjedel, eftersom bönen synes vara det klaraste uttrycket för religiositet. Men denna tredjedel eller fjärdedel kan inte kallas kristen i någon specifik mening, eftersom de nämnda trosföreställningarna eller vanorna finns i de flesta religioner.

Detta resonemang godtas från kristet håll då Morgon-Bladet

framhåller att det är naturligt att fordra tro på speciellt kristna föreställningar för att en person skall kallas kristen. Svenska Dagbladet är däremot irriterad av tanken att kristen blott är den som tror på den kristna läran; dess motivering, som direkt måste citeras för att vi inte skall beskyllas för förvrängning, är att man "måste räkna med att kristna föreställningar verkligen är kristna, när de uppträder i vårt land". Alltså, de diskuterade föreställningarna är gemensamma för kristna och muhammedaner; eftersom Sverige är ett kristet land, blir de emellertid kristna "när de uppträder i vårt land".

Så långt torde endast få gå i anspråkslöshet. Det viktiga blir därför att fastställa hur de kristna lärosatserna — de satsen som skiljer kristendomen från andra religioner — uppfattas.